

Recente ontwikkelingen in het strafrecht

KAREN WEIS*

R. Bauwens (ed.), *Recente ontwikkelingen in het strafrecht*, Gent, Larcier, 2008, 378 p.

Ieder jaar organiseert de balie van Kortrijk een lessencyclus voor zijn leden rond een bepaald thema. De inhoud van deze lessen wordt al enkele jaren gepubliceerd bij Larcier. In deze reeks hoort dan ook dit boek thuis, een neerslag van de lessen die gegeven werden rond de rechtstak die in 2008 het voorwerp van de cyclus uitmaakte: het strafrecht. Het boek bevat verschillende teksten die ieder een actueel thema uit het strafrecht behandelen. Het zijn stuk voor stuk onderwerpen die tijdens de voorbije jaren aanleiding hebben gegeven tot nieuwe wetgeving, uitspraken van de hoogste rechtscolleges of die uitvoerig besproken en bediscussieerd werden in de rechtsleer. Het is dus een handig naslagwerk voor iedereen die om een of andere reden op de hoogte moet blijven van de recente ontwikkelingen in het strafrecht.

De eerste bijdrage, van de hand van Vanessa FRANSEN, Jan VANHEULE en Frank VERBRUGGEN, licht de recente rechtspraak van de Belgische rechtscolleges omtrent *strafbaarheid en bestraffing* toe. Na een korte inleiding over het steeds groeiende belang van Europese regelgeving wat strafrecht betreft, behandelen de auteurs achtereenvolgens de rechtspraak omtrent de beginselen die deze tak van het recht beheersen (o.a. het legaliteitsbeginsel en de retroactiviteit van de mildere strafwet), de strafbaarheid van rechtspersonen, strafuitsluitingsgronden en sancties. De auteurs stellen vast dat het strafrecht - dat eenvoudig zou moeten zijn nu het verstaanbaar moet zijn voor iedereen - steeds complexer en technischer wordt. Zij zijn dan ook tegen de correcties die door de wetgever aangebracht worden en die de materie vaak nog ingewikkelder maken.

Hiermee samenhangend bespreekt Steven VANDROMME enkele belangrijke recente ontwikkelingen in het *strafprocesrecht*: de procedure van de regeling van de rechtspleging door de raadkamer, de controle van het BOM-dossier door de kamer van inbeschuldigingstelling, enkele actuele vraagstukken omtrent de voorlopige hechtenis, de aanwending van de rechtsmiddelen in de procedure ten gronde en de mogelijkheid tot heropening van de rechtspleging na een veroordelend arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Hij staat hierbij ook redelijk kritisch tegenover de vele wijzigingen die door de wetgever aan de procedure worden aangebracht. Hij hoopt dat deze zullen bijdragen aan een eerlijker proces, maar tezelfdertijd beseft ook hij dat het mis kan gaan wanneer één van de schakels in de procedurele keten een steek laat vallen. De rechtsstaat zal in dat laatste geval sterk onder druk komen te staan.

Na deze, meer algemene, overzichtsartikels worden specifiekere actuele thema's uit het strafrecht grondig besproken. Zo probeert Philip TRAEEST, 5 jaar na het bekende arrest, na te gaan wat *Antigoon* effectief voor het *bewijsrecht* betekend heeft. Hij schetst hierbij eerst de achtergrond waartegen de Antigoon rechtspraak tot stand is gekomen (de ten-

* Onderzoeker Europees Strafrecht VUB

dens om de absolute bewijsuitsluitingsregel te relativieren), om daarna het arrest zelf kort te bespreken. Hij gaat hierbij grondig in op de uitsluitingsgronden zoals deze door het Hof opgesteld werden. Ook aan de verdere uitwerking van deze criteria door de rechtspraak wordt aandacht besteed. Hierbij gaat Traest kritisch te werk en stelt hij zich vragen bij de opstelling van bijkomende criteria door het Hof van Cassatie. Hij stelt eveneens vragen bij de invloed van de Antigoon rechtspraak op de eerdere rechtspraak omtrent de bewijsuitsluiting en gaat na welke de gevolgen van het arrest zijn geweest op de rol van de onderzoeksgerechten, nu deze de belangrijkste speler in de zuiveringsprocedure zijn. De auteur bekijkt tevens de houding van de wetgever ten aanzien van de Antigoon-doctrine. Hij stelt vast dat deze weinig aandacht heeft gekregen van het parlement, wat zich toont in het uitblijven van een wet rond onrechtmatig verkregen bewijs. Een blik op de toekomst wijst uit dat deze verre van zeker is: de rechtspraak zal evolueren, maar in welke richting is nog niet duidelijk. Traest geeft nog enkele overwegingen mee waarmee in de toekomst rekening zal moeten gehouden worden.

Godelieve SCHERRENS behandelt de *BOM-wet* en stelt zich hierbij de vraag of deze wet effectief een nuttig instrument is bij de bestrijding van zware criminaliteit. Deze bijzondere opsporingsmethoden werden namelijk opgesteld als instrument voor de bestrijding van deze soort van criminaliteit en dit met respect voor de rechten van verdediging. Het Arbitragehof besliste echter al snel dat sommige bepalingen niet Grondwetsconform waren. Ook de reparatiewetten kwamen onder vuur te liggen, zowel voor het Arbitragehof als voor het Hof van Cassatie. Scherrens behandelt in haar tekst elk van deze bijzondere opsporingsmethoden en de daarmee samenhangende regels, inclusief de rechtspraak die over deze methode handelt. Ze benadrukt tevens de taak van de wetgever om de pijnpunten in de BOM-wet aan te pakken en de wetgeving te verfijnen.

Over dan naar de strafuitvoering. Yves VAN DEN BERGE bespreekt de *externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf* en de werking van de *strafuitvoeringsrechtbanken*. Hij licht hiervoor twee belangrijke recente wetten toe: de wet strafuitvoering (die onder meer handelt over de uitgaansvergunning, het penitentiair verlof en de onderbreking van de strafuitvoering) en de wet houdende de oprichting van de strafuitvoeringsrechtbanken. Na een korte uiteenzetting over de voorgeschiedenis van beide wetten, bespreekt hij vooral grondig de inhoud ervan. Hij beëindigt zijn tekst met de regelgeving die voorlopig nog van kracht blijft, nu beide wetten op dit moment slechts deels in werking zijn getreden. De auteur is blij met het feit dat er eindelijk een wet bestaat die de externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden regelt, maar niettemin weet hij dat het succes van de wetten zal afhangen van een gedegen controle en begeleiding.

Ook Hans MEURISSE en Kristel VAN DRIESSCHE besteden aandacht aan de regelgeving over gedetineerden. Zij bespreken namelijk de *Basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden*. Na een algemene inleiding volgt een diepgaande bespreking van de wet, waarbij zowel de basisbeginselen als de belangrijkste aangelegenheden die de wet regelt, toegelicht worden. Daarnaast wordt er ook aandacht besteed aan de implementatie van de wet, die nog niet helemaal in orde is. Er wordt wel al geduid op het feit dat, hoewel bepaalde delen nog niet in werking getreden zijn, ze toch al gevolgen met zich meebrengen in de praktijk. De auteurs besluiten hun tekst met een korte blik op de toekomst.

Bart DE SMET besteedt aandacht aan de *strafrechtelijke vervolging en berechting van minderjarigen*. Na een korte inleiding in de materie, bespreekt hij de krachtlijnen van het nieuwe jeugdrecht dat gebaseerd is op twee wetten uit 2006. Deze twee wetten en hun belangrijkste bepalingen worden dan ook uiteengezet, samen met hun achterliggende ratio legis. Daarna worden de verschillende actoren van het jeugdrecht toege- licht: de politie, het openbaar ministerie, de jeugdrechtbank, de sociale dienst bij deze rechtbank, de diensten voor herstelgerichte afhandeling en de onderzoeksrechter. Hij bespreekt grondig het verloop van de procedure, inclusief alle mogelijke maatregelen die opgelegd kunnen worden, gaande van diegene die het openbaar ministerie tot zijn beschikking heeft tot diegene die opgelegd kunnen worden door de jeugdrechter. Om te eindigen plaatst De Smet enkele kanttekeningen bij de nieuwe wetten: in de eerste plaats hebben zij een wazige onderbouw, wat problemen kan opleveren bij een toetsing aan het legaliteitsbeginsel. Het jeugdrecht groeit ook steeds meer naar het strafrecht toe, bijvoorbeeld door het gebruik van strafrechtelijke termen, wat echter wel eens riskant zou kunnen zijn: in jeugdzaken is de invalshoek namelijk anders. De wet laat tevens het bestaan van discriminaties tussen minderjarigen toe, nu het principe van jeugdbescherming enkel nog standhoudt voor personen die jonger zijn dan 16 jaar. Hij haalt tevens het krappe aanbod in de jeugdsector aan, een feitelijke situatie die grote gevolgen heeft nu een rechter maar een behandelingswijze zal opleggen wanneer deze effectief beschikbaar is. Als laatste wijst De Smet op de tegenstrijdige houding die de wetten ten aanzien van de schuldombekwaamheid van de jongeren aannemen.

Lien DE GEYTER bespreekt, in de voorlaatste tekst van het boek, de *alternatieve methoden tot beslechting van geschillen*. Zij begint met een korte schets van hoe de aandacht voor alternatieve methoden voor de geschillenbeslechting ontstaan en gegroeid is. Na een periode ad hoc 'experimenteren' rond bemiddeling, heeft de wetgever ervoor geopteerd om een wet op te stellen over bemiddeling. Ook deze wet is niet vrij van kritiek. Na een korte bespreking van de alternatieve methoden in het algemeen (de definitie en het toepassingsgebied ervan), richt De Geyter haar aandacht vooral op de bemiddeling. Ze bespreekt zowel de bemiddeling in het algemeen als de bemiddeling zoals deze gebruikt kan worden in het strafrecht (bemiddeling ter vermindering van het strafproces en bemiddeling tijdens het strafproces en de strafuitvoering). Als besluit formuleert ze toch enige kritiek op het wetgevend initiatief dat resulteerde in de wetten van 22 juni 2005. Deze zouden namelijk te summier opgesteld zijn om in de praktijk goed te kunnen werken. Bovendien stelt ze zich de vraag of de opstelling van de wet wel nodig was, nu de strafrechtelijke bemiddelingsprocedure in de praktijk al goed werkte en voldoende gaf.

Filiep DERUYCK behandelt als laatste de *recente ontwikkelingen* in het recht over *witwassen*. Hij gebruikt hiervoor een driedelige indeling. Als eerste bespreekt hij de ontwikkelingen omtrent de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Hij besteedt hierbij vooral aandacht aan de meldingsplicht. Na een bespreking van de verschillende interpretaties die tot op heden aan deze meldingsplicht gegeven werden, bespreekt hij twee recente ontwikkelingen die een invloed zullen hebben op deze plicht: de programmawet van 27 april 2007 – die vermeldt dat indicatoren vastgelegd zullen worden die kunnen aangeven dat er sprake is van ernstige en georganiseerde fraude – en het arrest van het Grondwettelijk Hof van 23 januari 2008, dat enkele

belangrijke beschouwingen omtrent de meldingsplicht van advocaten bevat. Artikel 505 van het Strafwetboek, dat drie verschillende 'witwasmisdrijven' omvat, vormt het tweede luik van de tekst. De auteur behandelt de drie misdrijven, inclusief de recente wetgeving, rechtspraak en rechtsleer hieromtrent. Om te eindigen staat hij ook nog even stil bij de bevoegdheid van de CBFA om boetes op te leggen aan de financiële sector wanneer deze de bepalingen van de wet van 1993 niet naleven. De procedure die hierbij nageleefd moet worden, werd namelijk gewijzigd in de programmawet van 27 april 2007.

Dit boek is boeiend leesvoer voor alle rechtspractici die graag op de hoogte willen blijven van recente ontwikkelingen in het strafrecht. Ook als naslagwerk kan het zeker zijn waarde bewijzen. De lessen waarop het boek gebaseerd is, waren bedoeld voor advocaten en dat is dan ook duidelijk aan de teksten te merken. Op een zeer praktisch niveau worden nieuwe ontwikkelingen besproken en onder de loep genomen, op een zeer coherente en grondige wijze. Hiermee heeft de balie van Kortrijk waarschijnlijk zijn doel bereikt: advocaten zo goed mogelijk ondersteunen door adequate en correcte informatie te verschaffen over recente gebeurtenissen in het strafrecht.